

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám:	IV/737-4/2020
Érkezett:	2020 JÚL 13.
Példány:	Kezelőiroda:
Tisztelt Alkotmánybíróság!	

Hivatkozási szám :IV/737-3/2020.

Alulírott

alapján előterjesztett, Kecskeméten, 2020. március 27. napján kelt alkotmányjogi panaszt (a továbbiakban: **Panasz**) az Alkotmánybíróság hiánypótlásra felhívása alapján alábbiakkal egészítem ki, és kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a Panasz elbírálása során a jelen beadványban leírt szempontokat is vegye figyelembe, és döntését ezekre is tekintettel szíveskedjen meghozni:

I. A megsértett alapelvek, illetve alapjog

1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, **független** és pártatlan bíróság **tisztességes** és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.

A hivatkozott cikk (7) bekezdése értelmében pedig mindenkinek joga van ahhoz, hogy **jogorvoslattal éljen** az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

2. A Panaszban ismertetett másod- és harmadfokú eljárás eredményeképpen a Pécsi Ítéltábla a Bf.II.31/2018/12. számú ítéletével, valamint a Kúria a Bhar.I.746/2019. számon meghozott ítéletével a tisztességes bírósági eljárás követelményével ellentétes, valamint a bírói függetlenség és ügyfelem jogorvoslati jogának sérelmével is járó határozatokat hozott, ezért a megjelölt határozatok alaptörvény-ellenesek.

II. A bírói függetlenség elvének sérelme

1. Megítélésem szerint a **bírói függetlenség** alapelvét is **súlyosan sérti** az az eljárás, amellyel a másodfokú bíróság az elsőfokon megállapított tényállásba a

Panaszban ismertetett módon „felülről belenyúlt”, döntését a felülmérlegelés tilalmába ütköző módon hozta meg, továbbá a harmadfokú bíróság e döntést helybenhagyó ítélete is, amely ezt az eljárást lényegében szentesítette.

2. A bírói függetlenség garanciális alapelvének érvényesülését hivatott biztosítani, hogy a Be. védi a büntetőügyben elsőfokú, alapvetően ténybírósnak tekintett bíróság által megállapított tényállást, amennyiben főszabályként rögzíti, hogy a másodfokú bíróság határozatát az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapítja [tényálláshoz kötöttség elve].

A tényálláshoz kötöttség elvi alapját a Be. 167. § (3) és (4) bekezdései [1998. évi XIX. törvény 78. § (2) és (3) bekezdése] adják, amelyek szerint

- a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje,
- a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli,
- és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.

A bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti, szabad értékelése és azok mikénti mérlegelése az említett elvi alapon biztosított, illetve védett; ennek áttörésére csak kivételesen, a Be-ben pontosan meghatározott feltételek mellett van lehetőség.

A tényálláshoz kötöttség „mellőzésének” elsődleges és általános feltétele az, hogy az elsőfokon megállapított tényállás nem megalapozott. Ha a tényállás részben megalapozatlan, akkor lehet szó **kiegészítésről** (a hiányzó ténymegállapítás pótlásával), vagy **helyesbítésről** (a meglévő ténymegállapítás módosításával, mellőzésével) a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja alapján, „a vádlott javára eltérő”, tehát felmentést, vagy eljárás-megszüntetést megalapozó tényállás megállapítására az említett bekezdés b) pontja alapján, végül „a vádlott terhére eltérő”, vagyis a bűnösség megállapítását eredményező tényállás megállapítására, a bekezdés c) pontja alapján.

A jogalkotó az eltérő tényállás megállapításának a Be. 593. § (1) bekezdés b) és c) pontjaiban szabályozott mindkét esetéhez kapcsolódóan alapvető, garanciális jelentőségű korlátot állított fel a Be. 593. § (2) bekezdésében, nevezetesen azt, hogy arra kizárólag a másodfokú bíróság által felvett bizonyítás esetén, e bizonyítás eredménye alapján van lehetőség; ráadásul, a vádlott elítéléséhez vezető tényállás-változtatás feltétele az ügyészi indítványon alapuló bizonyítás (a fenti rendelkezés alóli egyetlen kivétel, ha a másodfokú bíróság azt állapítja meg, hogy felmentésnek, vagy az eljárás megszüntetésének van helye).

Ismételten rögzíteni kívánom, hogy a panaszolt ügyben a fellebbezési eljárásban **bizonyítás-felvétel** – különösen ügyészi indítványon alapuló bizonyítás-felvétel – nem

volt. Ezért a másodfokú bíróság ennek hiányában, a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja szerinti tényállás-kiegészítésre, illetve -helyesbítésre utalva ugyan, de ténylegesen a c) pont szerint eljárva, a felülbírálati tényjavítás és tényállás-módosítás törvényi korlátait megszegve hozta meg a döntését, amelyet a harmadfokon eljáró Kúra is helybenhagyott.

Álláspontom szerint az ügyemben olyan, garanciális jelentőségű korlátozó rendelkezéssel szembemenő helyzet állt elő, vagyis olyan alapvető eljárási jogszabálysértés történt, amelyben a tényállás helyesbítésének „leple alatt” ténylegesen a bizonyítékok átfogó és lényegi újraértékelése, nem megengedett felülmérlegelése valósult meg a fellebbezési eljárásban. Ez az eljárási szabálysértés a bizonyítékok meggyőződés szerinti, szabad értékeléséhez és mérlegeléséhez fűződő érdeket, ezen keresztül pedig végeredményben a bírói függetlenség elvét sérti.

3. Annak ellenére, hogy hazánk jogrendszere alapvetően nem precedensjogi alapon áll, az alsóbb fokú bíróságok a felsőbb bírói fórumok határozataiban kifejtetteket, az ott kialakított gyakorlatot messzemenően **figyelembe veszik**, ítékezésük során **követik**, és arra saját egyedi döntéseikben általában kifejezetten **hivatkoznak** is; az alsóbb bíróságok (a Kúria jogegységi határozataival mellett) a magasabb bírósági szintek – az ítéletábrák és a Kúira – egyedi ügyekben meghozott, úgynevezett **precedensképes határozataira támaszkodnak** eljárásuk során.

A felsőbb szintű bíróságok által kialakított és közzétett, az anyagi és eljárásjogi jogszabályok értelmezésére és alkalmazására egyaránt kiterjedő ítélezési gyakorlat ezért ténylegesen precedensként működik.

A fentiekből következik, hogy a bírói függetlenség alapelvének sérelme nem csak személy szerint ügyfeleket, mint a konkrét eljárás terheltjét érinti, hanem, a sérelmezett eljárásnak a büntető igazságszolgáltatás gyakorlatában való elterjedése, gyakorlattá válása, potenciálisan jelentős számú más jogalany (vádolt) jogsérelmének a veszélyét is magában hordozza.

III. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme és a jogorvoslati lehetőség hiánya

1. A fegyveregyenlőség követelménye a tisztességes eljáráshoz való jogból levezethető, az Alaptörvényben nem nevesített, de az Alkotmánybíróság által elismert részjogositvány, amely megítélésem szerint az ügyben az alábbi vonatkozásban is sérült:

Alapvető alkotmányjogi kérdésnek tartom a fegyverek egyenlősége elvének szem előtt tartását, ezért garanciális jellegű kérdésnek számít a Be.593.§ (2) bekezdésének érvényre juttatása, amely az elsőfokú eljárás során a bizonyítást védi és csak kivételes esetben engedi a bizonyítékok felülmérlegelését. Hangsúlyozom, hogy ekkor is csak a vádlott javára engedi meg mindezt.

Az ügyfelemet másodfokon elítélő és a harmadfokú eljárásban azt helybenhagyó bírósági döntések a Panaszban és a jelen beadványban leírtak szerint, a büntetőeljárás terheltjének védelmét szolgáló lényeges, garanciális eljárási szabály megsértésével keletkeztek.

A bírósági eljárásnak a tényállás minél teljesebb körű, minden részletre kiterjedő felderítésére, és ezen keresztül a megalapozott bírói döntésre, vagyis az objektív igazság megállapítására irányuló alapvető törekvést kell tükröznie. A másodfokú bíróság azonban azzal, hogy a törvényi előírás ellenére, bizonyítási eljárás lefolytatása és új bizonyítékok figyelembe vétele nélkül állapított meg szinte teljesen új tényállást, a fenti szempontot nem juttatta érvényre, és **elzárta engem a további bizonyítási eljárás adta lehetőségektől, amely pedig a hatékony és megfelelő védelemhez/védekezéshez való jog részeként a fegyveregyenlőség egyik garanciája.**

A másod- és harmadfokú bíróságok eljárása **kizárta azt, hogy további bizonyítás alapján ügyfelemre vonatkozóan ténylegesen megalapozott ítélet születhessen.** E kizárás kétirányú: a támadott ítéletek ebben a formában sem a bűnösségem valóban véglegesnek elfogadható megállapításának, sem a felmentésemre alapot adó eredeti tényállás megerősítésének a lehetőségét nem tették lehetővé.

2. A támadott döntések kifogásolható volta abban is megragadható, hogy a másodfokon eljáró bíróság lényegében **anélkül juttatta eljárásbeli előnyhöz a vádat, hogy az ügyészség „fegyvert ragadott volna”**, abban az értelemben, hogy további bizonyítást indítványoz, hiszen a fellebbezési eljárásban az ügyészség a bizonyítási indítványtételi jogával nem élt.

Ezt az **indokolatlan fegyverelőnyt pedig a Kúria sem küszöbölte ki**, amelynek hátrányos következményei, miután a Kúria döntése ellen a büntetőeljárásban **további jogorvoslati lehetősége ügyfelemnek nincs, a rendes bírósági fórumrendszer keretein belül többé nem háríthatók el.**

Alapvető alkotmányjogi kérdésnek tartom azt is, hogy ugyanazon bizonyítékok alapján a különböző bírói fórumok ne juthassanak egymással homlokegyenest eltérő következtetésekre, amely szélső esetben (mint a jelen ügyben is) azt eredményezte, hogy ugyanezen bizonyítékok alapulvételével az első fokú bírói fórumok két ízben is minden vád alól felmentették, a magasabb bírói fórumok ellenben súlyos büntetéssel sújtották ügyfelemet.

Az eset jól példázza a kiszámíthatatlan igazságszolgáltatást, amelynek alkotmánybíróági vizsgálatát önmagában is az egyik legfontosabb alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tartok. Az ilyen gyakorlat nem védi az elsőfokú eljárást és felveti az Alaptörvény XXVIII. cikkében rögzített tisztességes eljáráshoz fűződő alkotmányos követelmény (elvárás) maradéktalan érvényesülését.

Sérelmezem továbbá azt is, hogy az elsőfokú ítélet drasztikus, mintegy „180 fokos” megváltoztatását a felsőbb bírói fórumok az úgynevezett részleges megalapozatlanságra alapították. Utalok arra, hogy a másodfokú bíróság számos megállapítása csak a Be. 593. § (2) bekezdésében megfogalmazott tilalom szem előtt tartásával értelmezhető.

4 A régi Be. nem adott lehetőséget arra, hogy a másodfokú bíróság olyan eltérő tényállást állapítson meg, amely az első fokon felmentett vádlott bűnösségének megállapítását eredményezné. A törvény (a régi Be.-hez képest) a másodfokú eljárásban az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét jelentősen kiterjeszti.

A részbeni megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében lehetővé (de egyben kötelezővé) teszi a másodfokú bíróság számára az ügyiratok tartalma, vagy ténybeli következtetés, avagy (az ügyészség által indítványozott, és) a másodfokon felvett bizonyítás alapján az eltérő tényállás megállapítását akkor is, ha annak alapján az első fokon felmentett vádlott bűnösségét kell megállapítani.

Ilyen esetben a másodfokú bíróság a vádlottat bűnösnek mondja ki. Jelentős változás a korábbi Be.-hez képest, hogy a másodfokú részbizonyításon nyugvó felülmérlegeléssel az első fokon felmentett vádlott bűnössége is megállapítható.

Ez történt az alkotmányjogi panasszal érintett esetben is, ami felveti a hátrányos, az ad malam partem visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmát, tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasszal érintett eljárás során lépett hatályba az új Be.

Nézetem szerint e szabályértelmezésnek is meg vannak – az Alkotmánybíróság önértelmezése alapján – a maga korlátai, mivel az nem vezethet az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét képező **hátrányos visszaható hatályú szabályalkalmazáshoz.**

Az Alkotmánybíróság számos döntésében rögzítette, hogy az *ad malam partem* visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás, hiszen a jogbiztonság elvéből vezethető le a visszaható hatályú jogalkotás tilalma is, amelynek magját a jogalkotási törvényben is megfogalmazott azon tilalom adja, mely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]}.

Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, **hogy alaptörvény-ellenesség**

nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttkor –lásd cselekmény elkövetését vagy a büntetőeljárás megindítását – a még nem létező – vagy nem hatályos – előírás vagy értelmezés alapján bírálják el egy ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}.

A különböző normák körüli értelmezési bizonytalanság tehát nem eshet az alkotmányjogi panasz benyújtójának kárára, annak csupán a pro futuro lehet szabályalkalmazási relevanciája.

5. Az Alkotmánybíróság által kimunkált és következetesen érvényesített alkotmányos mérce értelmében a tisztességes bírósági eljárás követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli.

A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény ellenesség lényegében azért állapítható meg, mert az ügyfelem ügyében eljáró fellebbviteli fórumok figyelmen kívül hagyták a Be.593.§ (2) bekezdésében meghatározott korlátot, ezzel megsértették a tisztességes eljáráshoz fűződő, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogait.

Esetünkben azonban e garanciák a kifejtettek szerint nem érvényesültek, a hivatkozott eljárási szabályok sérelme az ügyfelem ellen folytatott eljárást összességében kiegyensúlyozatlanná, ezért igazságtalanná, eredményét pedig – legalábbis az általános hatáskörű bírósági szervezetrendszeren belül – végérvényessé tette.

Ezért a szóban forgó jogsértés önmagában olyan jellegű és súlyú volt, amely a másod- és harmadfokú eljárások egészét tekintve nem volt méltányos ügyfelemre nézve, és ezért ügyfelem tisztességes eljáráshoz való joga sérült.

IV. Összefoglalás

Álláspontom szerint a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontjának és (2) bekezdésének jelen esetbeli megsértése olyan alapvető eljárási szabálysértés, amellyel összefüggésben, a konkrét ügyre nézve a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme állapítható meg, és amelynek az orvoslására az adott büntetőeljárásban már nincs lehetőség, valamint, közvetlenül szintén az adott ügyet érintően, de azon felül további ügyekre is potenciálisan kihatóan a bírói függetlenség elvének sérelme valósult meg.

Álláspontom szerint emiatt a felhozott jogsértés az ügyben másod- és harmadfokon meghozott ítéletek megsemmisítéséhez kell, hogy vezessen.

Mindezekre tekintettel kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a Panaszban előadott kérelmemnek a jelen beadványban foglaltakra is figyelemmel adjon helyt, állapítsa meg a Pécsi Ítéltábla Bf.II.31/2018/12. számú, valamint a Kúria Bhar.I.746/2019. számú harmadfokú ítéleteinek alaptörvény-ellenességét, és azokat az Abtv. 43. §-a alapján semmisítse meg.

